

Słusznie można było się spodziewać, że edycja tej pierwszej książki w języku polskim otrzyma nazwę używaną i właściwie rozumianą przez przedstawicieli różnych dziedzin nauki w Polsce, jak paleografia, malarstwo sakralne i liturgia. Uważny jej czytelnik zapyta się: dlaczego tak się nie stało? Należy żałować, że tenże czytelnik nie znajdzie tam odpowiedzi również na drugie pytanie: jaka jest zawartość tej nowej książki liturgicznej?

Autor, zgodnie z wytyczonym sobie celem, koncentruje uwagę na szacunku wobec *Ewangeliarza* w ramach liturgii eucharystycznej i jej poświęca w publikacji najwięcej uwagi. Pole refleksji teologicznej nie zostało zawężone do liturgii rzymskiej, jej zwyczajów i prawodawstwa, lecz Autor rozszerza je na judaizm i liturgię galijską.

Znamienny jest podtytuł książeczki: *Więcej niż księga święta*. Zdaniem autora, w rozwoju szacunku dla książki zawierającej perykopy ewangelijne nastąpiła pewna zmiana. Zauważono, że Księga ta nie tylko zawiera Słowo Boże, lecz jest symbolem realnej w niej obecności Chrystusa. Jako księga natchniona jest też symbolem Ducha Świętego. Książeczkę tę, ze względu na głęboką refleksję teologiczno-historyczną, zaleca się tym wszystkim, którzy w Roku Jubileuszowym pragną ożywić swój szacunek i miłość do uobecniającego się w nowej księdze liturgicznej Chrystusa.

Kraków

KS. JÓZEF WACŁAW BOGUNIOWSKI SDS

HENRYK FROS SJ, FRANCISZEK SOWA, *Księga imion i świętych*, t. 4, M-P, Wydawnictwo WAM Księży Jezuitów, Kraków 2000.

W jubileuszowym roku 2000 otrzymaliśmy nowy, czwarty tom *Księgi imion i świętych* (M-P). Godne uwagi jest hasło „Maria” odnoszące się do Najśw. Maryi Panny (autorzy zrezygnowali z archaicznej formy „Maryja” – czy słusznie, okaże praktyka). Jest to bogaty zestaw informacji o Maryi w Biblii, w literaturze apokryficznej, w pismach starochrześcijańskich, w pobożności starożytnej, w teologii i hagiografii średniowiecznej, w epoce humanizmu i baroku, w stuleciach XVIII-XX, w epoce Vaticanum II. Nie brak informacji ukazujących się Maryi ludziom. Bardzo cenne jest opracowanie niektórych tytułów Maryjnych, których jest – jak piszą autorzy – „bez liku”. Wybrano tylko 20 tytułów i przedstawiono je alfabetycznie. Można by przeto czwarty tom hagiografii WAM-oskiej nazwać „małą encyklopedią Maryjną”. Jak w poprzednich tomach, mamy wyraźne rozgraniczenie faktów historycznych od legend, tradycji, a w każdym razie żadne imię nie zostało pominięte.

Wydany w Roku Jubileuszowym IV tom *Księgi imion i świętych* przypomina wielką rolę świętych i męczenników, na co raz po raz zwraca uwagę Papież Jubile-

uszu, Jan Paweł II: „Historia Kościoła jest historią świętości [...]. Świadectwem prawdy chrześcijańskiej miłości – zawsze czytelnym, dziś jednak szczególnie wymownym – jest pamięć o męczennikach” (Bulla „Incarnationis mysterium”, nn. 11 i 13).

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

KS. KAZIMIERZ PANUŚ, *Zarys historii kaznodziejstwa w Kościele katolickim, cz. I: Kaznodziejstwo w Kościele Powszechnym*, Wydawnictwo „M”, Kraków 1999, ss. 541.

Książka ks. Kazimierza Panusia *Zarys historii kaznodziejstwa w Kościele katolickim* jest wydarzeniem dużej rangi dla współczesnej polskiej homiletyki. Syntetyczne studia nad przeszłością kaznodziejstwa należą bowiem do dalekiej przeszłości. Aż dziw bierze, iż po wydanym pod koniec XIX stulecia *Zarysie dziejów kaznodziejstwa w Kościele katolickim* bł. J. S. Pelczara nie doczekaliśmy się żadnego większego opracowania. Wprawdzie w latach siedemdziesiątych, kiedy ukazywały się nowe, oparte na przesłaniu Vaticanum II, podręczniki homiletyki: *Teologia przepowiadania słowa Bożego* (Warszawa 1971) oraz *Praktyka przepowiadania słowa Bożego* (Warszawa 1973), planowano opracowanie tomu trzeciego zawierającego historię kaznodziejstwa. Nie został on jednak dotąd zrealizowany. Mamy co prawda kilka studiów szczegółowych; dotyczą one jednak zwykle albo wybranego autora (np. P. Dobrowolskiego, *Wincenty Ferrer*, Warszawa 1996), albo wybranego zagadnienia, i w związku z tym nie dają obrazu całości. Dopiero książka ks. Kazimierza Panusia, kierownika katedry homiletyki na Wydziale Teologicznym PAT, pozwala popatrzeć wstecz na drogę, jaką przebyło kaznodziejstwo katolickie, od posługi słowa Apostołów do nauczania Jana Pawła II.

W niepowtarzalnym korowodzie historii staje przed nami i przesuwa się ogromna rzesza kaznodziejów. Na jego czele kroczą papieże, których mowy bądź dokumenty odegrały doniosłą rolę w kaznodziejstwie. Widzimy Piotra z Galilei, Leona Wielkiego, Grzegorza Wielkiego, Urbana II, Klemensa VI, a w XX wieku: Benedykta XV, Pawła VI i Jana Pawła II. Posuwa się rytmicznym krokiem zastęp doktorów Kościoła, spośród których wielu to znakomici kaznodzieje jak święci: Ambroży, Augustyn, Hieronim, wspomniany już papież Leon Wielki, Hilary z Poitiers i Piotr Chryzolog z Ojców Kościoła Zachodniego; święci: Bazyli Wielki, Grzegorz z Nazjanzu, Jan Chryzostom, Atanazy Wielki, Cyryl Jerozolimski i Cyryl Aleksandryjski, Efrem i Jan z Damaszku z Ojców Kościoła Wschodniego; święci: Piotr Damiani, Bernard z Clairvaux, Antoni z Padwy, Albert Wielki i Tomasz z Akwinu oraz Bonawentura z okresu średniowiecza; święci Franciszek Salezy i Alfons Liguori, Piotr Kanizjusz i Wawrzyniec z Brindisi z czasów nowożytnych.